

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет лінгвістики**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан ФЛ

_____ Н.С. Сасенко
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2017 р.

«НАУКОВА УКРАЇНСЬКА МОВА» 1/1

РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля

підготовки доктора філософії
спеціальності 035 Філологія
форми навчання денна

Ухвалено методичною комісією
Факультету лінгвістики
Протокол від 29.06.2017 р. № 10

Голова методичної комісії
_____ С.В. Ібрагімова
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2017 р.

Робоча програма кредитного модуля «Наукова українська мова» 1/1 для студентів факультету лінгвістики третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти очної форми навчання складена відповідно до освітньо-наукової програми на здобуття ступеня доктора філософії «Наукова українська мова».

Розробник робочої програми:

доцент Нечипоренко А.Ф.

(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри української мови, літератури та культури

Протокол від « 14 » червня 2017 року № 11.

Завідувач кафедри

_____ О.П. Онуфрієнко

« ___ » _____ 2017р.

1. Опис кредитного модуля

Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Галузь знань – 03 Гуманітарні науки	Назва навчальної дисципліни, до якої належить кредитний модуль – наукова українська мова	Форма навчання – денна
Спеціальність – 035 Філологія	Кількість кредитів ECTS – 4	Статус кредитного модуля – обов'язковий
Рівень вищої освіти: третій (освітньо- науковий)	Кількість розділів – 3	Цикл до якого належить кредитний модуль – навчальні дисципліни для здобуття глибинних знань зі спеціальності
Освітній ступінь – доктор філософії	Загальна кількість 120 год.	Рік підготовки – 1-й
		Семестр – 1
		Практичні – 36 год.
		Самостійна робота – 84 год.
	Тижневих годин: аудиторних – 2 СРС – 4,7	Вид та форма семестрового контролю – усний екзамен

Предмет навчальної дисципліни: українська літературна мова у сфері наукової комунікації.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Наукова українська мова» 1/I разом з дисциплінами «Історія лінгвістичних вчень» 2/I, «Психолінгвістика» 3/I, «Комунікативна стратегія наукового дискурсу» 5/I, «Філософія мови» 6/I, «Методологія філологічних досліджень» 1/II сприяє формуванню мовнокомунікативної компетенції філологів, перекладачів.

2. Мета та завдання кредитного модуля

1.1. Метою навчальної дисципліни є формування у докторантів компетентностей:

- здатність опанувати технології роботи з науковим текстом, розвивати вміння і навички мовностилістичного аналізу наукового тексту;

- здатність аргументовано оцінювати наукове мовлення в різних комунікативних ситуаціях щодо дотримання норм літературної мови;
- здатність застосування мультимедійних технологій у презентації наукового дослідження;
- здатність формувати стилістичну компетентність, виховувати мовний смак і мовне чуття, критичне ставлення до ненормативної мови.
- здатність коректного застосування одиниць усіх мовних рівнів – фонетичного, морфологічного, семантичного, синтаксичного тощо – для висловлення думки в науково-навчальному спілкуванні.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми докторанти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- основних етапів формування, становлення і розвитку наукового стилю української мови;
- особливостей родів та жанрів сучасного наукового мовлення;
- аспектів культури наукової мови;
- умов ефективного наукового та науково-навчального спілкування;
- властивостей та структурно-сміслові компонентів наукових текстів різних стилів;
- основних норм сучасної української літературної мови.

уміння:

- володіти мовностилістичними ресурсами української літературної мови;
- трансформувати створений автором писемний науковий текст у його усно-інформативний різновид, пристосований до сприймання в аудиторії;
- володіти основами й технікою наукового редагування, саморедагування, перекладання наукових праць;
- створювати навчально-наукові тексти в жанрах, які відповідають підготовці перекладача;
- використовувати основні засоби кодифікації (словники, довідники), складати відгуки і рецензії на наукові роботи.

досвід:

- у формуванні та структуруванні текстів академічного характеру.
- мовностилістичному студіюванні наукових досліджень

3. Структура кредитного модуля

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Всього	у тому числі	
		Практ.	СРС
1	2	4	5
Розділ 1. Наукова мова як комунікативний феномен			
<i>Тема 1. Універсальний характер наукової мови</i>	4	2	2
<i>Тема 2. Розвиток наукового стилю української літературної мови</i>	4	2	2

Тема 3. Лексикографія як особливий вид наукової роботи	12	4	8
Разом за розділом 1	20	8	12
Розділ 2. Культура наукового тексту.			
Тема 1. Комунікативно-прагматична специфіка наукових текстів	10	4	6
Тема 2. Робота з науковим текстом.	20	8	12
Всього за розділом 2	30	12	18
Розділ 3. Культура усного наукового мовлення			
Тема 1. Мовна репрезентація наукового знання	22	8	14
Тема 2. Наукові заходи як засіб виявлення культури наукової мови	22	8	14
Всього за розділом 3	44	16	28
ДКР	8		8
Підготовка до екзамену	18		(18)
Всього годин	120	36	84

4. Практичні заняття

Мета практичних занять – закріплення знань, засвоєних під час вивчення курсу; формування навичок узагальнювати набуті знання для вирішення комунікативного наукового завдання; отримання досвіду застосування компетенцій наукової професійної етики.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Розділ 1. Наукова мова як комунікативний феномен Практичне заняття 1. Універсальний характер наукової мови. 1. Об'єкт і предмет української наукової мови. 2. Ключові поняття курсу. 3. Мова науки. Література: Семенов О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семенов. – К.: «Академія», 2010.- С. 5-10. СРС: 1. Охарактеризувати домінанти наукової творчості у мовознавчих студіях О.Потебні.</p>
2	<p>Практичне заняття 2. Розвиток наукового стилю української літературної мови 1. Історія становлення і розвитку наукового стилю української мови. 2. Розвиток української наукової мови на сучасному етапі. 3. Закони наукового мовлення. Українські вчені про наукове мовлення. Література: Семенов О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семенов. – К.: «Академія», 2010.- С. 11-28. СРС: 1. Скласти перелік фахових видань та презентувати одне з них.</p>
3	<p>Практичне заняття 3. Лексикографія як особливий вид наукової роботи 1. Типи лінгвістичних фахових словників.</p>

	<p>2. Структурні особливості словникових статей різних типів. Література: Семеног О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семеног. – К.: «Академія», 2010.- С. 56-62. СРС: 1.Скласти перелік лінгвістичних словників за останні 5 років. 1. Описати структуру науково-навчального академічного тексту. 2. Охарактеризувати особливості усного та писемного наукового мовлення.</p>
4	<p>Практичне заняття 4.Лексикографічна компетенція як показник мовної культури науковця</p> <p>Українські електронні фахові словники. Електронні термінологічні бази. 1.Формування лексикографічної компетенції дослідника.</p> <p>Література: Семеног О.М. Культура наукової української мови/ О.М.Семеног. – К.: «Академія», 2010.- С. 56-62.</p> <p>СРС 1.Укласти словник новітньої лексики за матеріалами медіа-виданнями та презентувати його.</p>
5.	<p>Розділ 2. Культура наукового тексту.</p> <p>Практичне заняття 5.Специфіка наукового тексту на тлі текстів інших стилів. 1. Структурно-сміслові компоненти наукових текстів різних жанрів. 1. Варіантність мовних норм у науковій мові. Література: Семеног О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семеног. – К.: «Академія», 2010.- С. 62-68. СРС 1.З'ясувати різновиди наукових текстів відповідно до функціонального призначення, розкрити суть кожного з них.</p>
6	<p>Практичне заняття 6.Робота з науковим текстом. 1. Переклад наукового тексту. 2. Перекладність/неперекладність термінів. 3. Комп'ютерний переклад. Проблеми перекладу і редагування наукових текстів. Література: Семеног О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семеног. – К.: «Академія», 2010.- С. 133-141. СРС: 1. Перекласти текст машинним способом та схарактеризувати типові помилки.</p>
	<p>Практичне заняття 7.<i>Технології роботи з науковими текстами</i> 1.Культура читання та приймання наукового тексту 2.Анотування, реферування, компресування, цитування. Література: Семеног О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семеног. – К.: «Академія», 2010.- С. 68-81. СРС: 1. Скласти різні види плану до наукового тексту.</p>
	<p>Практичне заняття 8.<i>Композиція писемного наукового тексту.</i> 1. Заголовок як інформаційна одиниця. 2. Рубрикація тексту. 3. Джерела наукової інформації.</p>

	<p>Література: Семенов О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семенов. – К.: «Академія», 2010.- С. 81-86.</p> <p>СРС: 1. Проаналізувати науковий текст у фаховому виданні з метою виявлення особливостей композиції.</p>
	<p><i>Заняття 9. Мовне оформлення композиції наукового дослідження</i> 1. Використання скорочень, абревіатур у наукових текстах. 2. Загальні правила цитування. 3. Оформлення покликань на використану літературу, списків джерел, додатків.</p> <p>Література: Семенов О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семенов. – К.: «Академія», 2010.- С. 87-96.</p> <p>СРС: 1. Укласти бібліографію до наукового дослідження.</p>
	<p><i>Заняття 10. Наукова стаття як самостійний науковий твір</i> 1. Етапи підготовки наукової статті 2. Структурно-змістові компоненти і вимоги до написання.</p> <p>Література: Семенов О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семенов. – К.: «Академія», 2010.- С. 99-106.</p> <p>СРС: 1. Опрацювати наукову статтю з актуальних проблем мовознавства у контексті основних вимог до змісту, побудови та мовного оформлення.</p>
	<p style="text-align: center;">Розділ 3. Культура усного наукового мовлення</p> <p><i>Практичне заняття 11. Мовна репрезентація наукового знання</i> 1. Різновиди наукових доповідей. 2. Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді.</p> <p>Література: Семенов О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семенов. – К.: «Академія», 2010.- С. 115-119.</p> <p>СРС: 1. Написати рецензію на наукову доповідь з урахуванням характеристики ознак мовлення.</p>
	<p><i>Практичне заняття 12. Типологія мовних норм та їх реалізація у науковому виступі</i> 1. Недоліки усного наукового мовлення 2. Самоконтроль та самокореляція.</p> <p>Література: 1. Семенов О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семенов. – К.: «Академія», 2010.- С. 119-121.</p> <p>СРС: 1. Зредагувати науковий текст мовознавчого спрямування.</p>
	<p><i>Практичне заняття 13. Мовна особистість доповідача.</i> 1. Мовні здібності і мовне чуття. 2. Комунікативні компоненти мовлення дослідника.</p> <p>Література: Семенов О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семенов. – К.: «Академія», 2010.- С. 121-125.</p>

	<p>СРС: 1. Скласти порівняльний аналіз наукової статті та наукового виступу на однакову тему.</p>
	<p><i>Практичне заняття 14. Наукові заходи як засіб виявлення культури наукової мови</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наукова конференція. 2. Оформлення матеріалів конференції. <p>Література: 1. Семеног О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семеног. – К.: «Академія», 2010.- С. 125-127.</p> <p>СРС: 1. Проаналізувати тематику наукової конференції на факультеті, запропонувати власний варіант її організації.</p>
	<p><i>Практичне заняття 15. Науковий діалог.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наукова дискусія. Форми проведення. Етапи підготовки. 2. 2. Культура наукової дискусії. 3. Диспут. <p>Література: 1. Семеног О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семеног. – К.: «Академія», 2010.- С. 127-133.</p> <p>СРС: 1. Скласти порівняльну характеристику дискусії та полеміки. 2. Підготувати матеріали до наукової дискусії в аудиторії.</p>
	<p><i>Практичне заняття 16. Електронна презентація наукового виступу.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етапи організації електронної презентації. 2. Принципи розроблення презентації. <p>Література: 1. Семеног О.М. Культура наукової української мови/О.М.Семеног. – К.: «Академія», 2010.- С. 133-140.</p> <p>СРС: 1. Підготувати презентацію до наукового дослідження.</p>
	<p><i>Практичне заняття 17. Апробація наукового дослідження : конференція</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виступ та обговорення виступів. <p>СРС: 1. Підготувати матеріали до наукової дискусії на запропоновану тему.</p>
	<p><i>Практичне заняття 18. Самопрезентація дослідника: наукова дискусія</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проведення дискусії на визначену тему. Аналіз результатів

5. Контрольні роботи

Навчальним планом передбачено проведення домашньої контрольної роботи, для перевірки якості засвоєння студентами матеріалу рекомендується проведення 3 експрес-опитувань за матеріалами трьох розділів програми навчального модуля.

6. Індивідуальні завдання

Мета індивідуального завдання (ДКР) – перевірка знань і вмінь у створенні структурно і мовно довершеного наукового тексту у жанрі статті. Тематика наукових розвідок визначається викладачем індивідуально.

7. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг докторанта з кредитного модуля «Наукова українська мова» складається з балів, що він отримує за:

- 1) 6 відповідей (для кожного докторанта в середньому) на 18 практичних заняттях;
- 2) 3 експрес-контролі;
- 3) виконання ДКР;
- 4) складання екзамену.

Систему рейтингових балів та робочі матеріали див. у Додатку А.

8. Методичні рекомендації

Грунтовна мовнокомунікативна підготовка докторів філософії, вільне послуговування нормативною національною науковою мовою в усіх підстилях у письмовій та усній формах – складники високої культури наукової мови, необхідні для ефективної наукової діяльності, разом зі спеціальними знаннями, володінням методологією наукової творчості, умінням здобувати, аналізувати та систематизувати наукові факти. Предмет навчальної дисципліни: українська літературна мова у сфері наукової комунікації.

Заняття з модуля проводяться у формі практичних занять (36 год), види і форми робіт – завдання та тренінги - спрямовані на формування у студентів здатності роботи з науковим текстом, розвивають вміння і навички мовностилістичного аналізу наукового тексту; аргументовано оцінювати наукове мовлення в різних комунікативних ситуаціях щодо дотримання норм літературної мови; самопрезентувати себе як науковця, вести науковий діалог та дискусію. Практичні заняття проводяться як традиційно, за академічним зразком, так у формі наукової конференції, науково-практичного семінару, наукового диспуту, дискусії тощо.

Вивчення програмового матеріалу організовується з урахуванням міжпредметних зв'язків з дисциплінами «Історія лінгвістичних вчень», «Психолінгвістика», «Комунікативна стратегія наукового дискурсу», «Філософія мови», «Методологія філологічних досліджень», що забезпечить поглиблене розуміння синтагматики та парадигматики наукового дискурсу, закріплення здатностей до використання знань інших модулів на заняттях.

Оскільки програмою модуля не передбачено лекційних занять, то окремі питання, що потребують теоретичних знань, будуть виноситися на самостійне опрацювання/повторення, або розглядатися на практичних заняттях спорадично у вигляді термінологічного словника (диктанту). Тема модуля «Лексикографічна компетенція як показник мовної культури науковця» передбачає опрацювання докторантами матеріалів бібліотечного фонду університету, ЦНБ імені В.Вернадського з метою оволодіння навичками збирання та оброблення лексикографічного матеріалу, зокрема комп'ютерного, окреслення системи та структури словника, укладання власних словників-додатків до наукових студій. Для вивчення розділу «Культура усного наукового мовлення», кінцевою метою якого є апробація наукового дослідження, програмою передбачено повторення основ мовної поведінки та полемічної майстерності, володінням мистецтвом ведення наукової бесіди, законів спілкування та технологій академічного публічного виступу. Оскільки сучасний процес вербалізації спілкування ускладнений російськомовним впливом, то різні типи завдань: монологічні висловлювання, обґрунтування та обстоювання своєї наукової думки, проведення дискусій та тематичних обговорень закріплюватиме навички нормативності усного мовлення, вироблятиме звичку самокорекції у дотриманні норм. Ефективним методом роботи у формуванні культури наукового мовлення стане відеозйомка фрагментів наукових семінарів з подальшим аналізом поведінки доповідача та типових мовних помилок.

З огляду на те, що важливою рисою дослідника є інформаційна культура, уміння постійно працювати з оновлюваною електронною інформацією світового рівня, зосередженою у мережі Інтернет, для домашнього (самостійного) циклу доречним буде робота з онлайн-джерелами інформації: електронними бібліотеками, веб-форумами, інформаційними агентствами, електронними науковими журналами.

9. Рекомендована література

9.1. Базова

1. Калетнік А.А. Українська наукова мова/ А.А.Калетнік. – К.: ВЦ «Київський університет», 2012. – 309 с.
2. Коваль А.П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. - К.: Вид-во Київського університету, 1970. - 307 с.
3. Мацько Л.І. Українська наукова мова (теорія і практика): навч.посіб/ Л.І.Мацько, Г.О.Денискіна – Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. – 272 с.
4. Непийвода Н.Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). - К, 1997. - 303 с.
5. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: Навч. посіб. - К: Центр навчальної літератури, 2006. - 312 с.
6. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю/Пилип Селігей. – К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2016. – 628 с.
7. Семенов О.М. Культура наукової української мови : навч. посіб. / О.М. Семенов. – К. : ВЦ „Академія”, 2010. – 216 с. – Режим доступу: http://biblioteka-knig.net/yazykoznanie/19215-kultura_naukovo_ukranksko_movi_-_semenog_o.html
8. Ярема С. На теми української наукової мови/ Степан Ярема. – Львів: Рідна школа, 2002. – 44 с.

9.2. Допоміжна

1. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі укр.мови: навч.посіб /Н.В.Ботвина. – К.:Артект, 1998. – 190 с.
2. Вакуленко М.О. Сучасні проблеми термінології та української наукової термінографії: метод. розробка / Київський національний у-т ім.Т.Шевченка. – К.: ВПЦ “Київський у-т”, 2009.
3. Кочан І.М. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові/І.М.Кочан. – Львів.: ВЦ ЛНУ ім.І.Франка, 2004. -
4. Михайлова О.Г. Українська наукова термінологія: Навч. пос./О.Г.Михайлова, Сидоренко А.А., Сухопар В.Ф. – Х.: НТУ “ХПІ”, 2002. – 97 с.
5. Основи наукового мовлення: /укл.Т.В.Симоненко. – Черкаси: ЧНУ, 2005. – 80 с.
6. Селіванова О.А. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія/ О.А.Селіванова. – Полтава: Довкілля, 2006. – 716 с.
7. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація/ Ю.Сурмін – К.: НАДУ, 2008. – 184 с.
8. Українська мова: Енциклопедія/ НАНУ; І-т мовознавства ім.О.О. Потебні / В.М.Русанівський (голова ред.кол.). – К.: “Українська енциклопедія”, 2007. – 834с.

10. Інформаційні ресурси

Словники

1. <http://ulif.mon.gov.ua>(Електронні термінологічні словники. Структура і принципи роботи інформаційно- лінгвістичної системи “Український лінгвістичний портал” МОНМС України)
2. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> (“Словники України”)
3. <http://dict.linux.org.ua> (Проект англійсько-українського словника технічних термінів)
4. <http://slovo.ridne.net> (Електронні версії словників термінографічної серії *Слово Світ*)
5. <http://www.slovnyk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови)
6. <http://r2u.org.ua>; <http://krym.linux.org.ua> (Академічний російсько-український словник за ред. А. Кримського)

7. <http://www.rosukrdic.iatp.org.ua> (Російсько-український словник сталих виразів)
8. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова: Енциклопедія)

Інші сайти

1. www.dssu.gov.ua (Держспоживстандарт України)
2. http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_structure.htm(Організаційна структура, концептуальні засади і напрямдіяльностіТехнічного комітету стандартизації науково-технічної термінології (ТК СНТТ))
3. www.ukrndnc.org.ua (ДП “УкрНДНЦ”)
4. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (законодавство України)
5. www.msu.kharkov.ua/tc (Галузевий термінологічний центр)
6. <http://ulif.mon.gov.ua> (Український лінгвістичний портал)
7. <http://pravopys.vlada.kiev.ua> (Інтернет-сторінка, присвячена мовним питанням)
8. www.domivka.net/forum/archive/index.php/t-6037.html (Р. Рожанківський. Синтаксично-стилістичні риси науково-технічної мови);